

3. Делеган, М. Громадська діяльність підкарпатських студентів у вузах Чехословацької республіки : [в т. ч. про журн. „Підкарпатський студент”] / Михайло Делеган // Карпат. край. – 1999. – № 1-3. – С. 66-68.
4. Руське студентство на Підкарпаттю : [в т. ч. про журн. „Підкарпатський студент”] // Свобода-Svoboda. – 1922. – №. 169. – С. 3.

КВІТЕНЬ: 9

ІВАН СТЕПАНОВИЧ ШЛЕПЕЦЬКИЙ

105-річчя від дня народження публіциста,
літературознавця, громадсько-політичного
і культурно-освітнього діяча (1907–1976)

Лікар за фахом і публіцист за покликанням, невтомний дослідник і популяризатор культури рідного краю, громадський діяч і благодійник... Це все про Івана Шлепецького – однієї із найвишніших постатей суспільного та культурного життя українців Закарпаття та Східної Словаччини ХХ століття.

Іван Степанович Шлепецький народився 9 квітня 1907 р. в с. Буківцях на Пряшівщині (нині округ Стропків, Пряшівський самоврядний край, Словацька республіка). В рідному селі він закінчив народну школу, а у 1929 р. здобув середню освіту в Ужгородській державній реальній гімназії.

У 1930 р. І. Шлепецький став студентом медичного факультету Карлового університету в Празі, де із перервами навчався аж до 1948 р., здобувши ступінь доктора медицини (MUDr). В перший період свого навчання в університеті (1930–1935) Іван Степанович проявив себе як один із найвидатніших лідерів громадського руху закарпатського студентства. Він брав діяльну участь в роботі товариства закарпатських студентів-русофілів „Возрождение” („Общество карпаторусских студентов „Возрождение” в Праге”), в якому займав посади скарбника (1931–1934) та заступника голови (1934–1935). Восени 1933 р. І. Шлепецький разом із групою товаришів заснував у Празі товариство православних студентів „Пролом” („Общество карпаторусских православных студентов „Пролом” в Праге”), на чолі якого перебував до 1936 р. В цей період товариство „Пролом” проводило колосальну роботу із соціального захисту

закарпатського студентства в Чехословаччині – щороку надавало мало забезпеченим студентам матеріальну допомогу, безвідсоткові позики, соціальні стипендії тощо. І. Шлепецький особисто тривалий час надавав матеріальну й моральну підтримку дітям із Закарпаття і Пряшівщини, які навчалися у Празькій російській гімназії (серед них тоді були майбутній поет-антифашист Дмитро Вакаров, майбутній вчений-ботанік Василь Комендар та ін.). У період 1934–1936 рр. Іван Шлепецький обіймав посаду першого заступника голови „Центрального Союзу Подкарпаторусских Студентов”, у 1934–1935 рр. очолював комітет самоврядування „Карпаторусского студенческого общежития” в Празі, а у 1935–1936 рр. був членом третейського суду Центрального Союзу Чехословацького Студентства („Ústřední Svaz Československého Studentstva”), головою ревізійної комісії (1936–1937). Крім цього, у середині 1930-х він був заступником голови „Объединения русской молодежи” – найвпливовішої молодіжної організації міжвоєнної Пряшівщини.

У цей період І. Шлепецький часто виступав на сторінках крайової періодики із статтями з літературознавства, історії Пряшівщини, студентської проблематики. Свої праці часто підписував псевдонімом – Іван Буковський. Він також був одним із укладачів „Альманаха общества Возрождение”, виданого в Празі у 1936 р.

Восени 1938 р. Іван Шлепецький очолив у Празі „Русский национальный совет Подкарпатской Руси”, який виступав за збереження цілісності Чехословаччини і різко засуджував угорську окупацію Закарпаття. В період Другої світової війни, у 1940 р. Іван Степанович подав до радянського генерального консульства в Празі маніфест із проханням приєднати Закарпаття і Пряшівщину до СРСР. У 1943–1945 рр. він входив до підпільного антифашистського „Карпаторусского автономного совета национального освобождения” (КРАСНО).

У повоєнний час Іван Шлепецький брав активну участь у суспільно-політичному і культурному житті русинів-українців Чехословаччини. Його зусиллями було відновлено діяльність празького студентського товариства „Возрождение” (1945 р.), створено „Центральный Союз Русских и Украинских Студентов Чехословакии” (1948 р.). Протягом 1946–1947 рр. Іван Степанович видавав у Празі суспільно-політичний і культурологічний часопис „Костёр”, навколо якого згуртувалася більша частина української інтелігенції Чехословаччини того періоду. У 1948 р. під редакцію

І. Шлепецького був виданий об'ємний науково-популярний збірник „Пряшевщина”, до якого увійшли понад 20 фундаментальних студій з історії культури і соціально-економічного розвитку пряшівського регіону. На жаль, у 1949 р., після приходу до влади в Чехословаччині комуністів, ця праця була вилучена з обігу і зараз є майже недоступною для дослідників.

Неоціненною є й заслуга Івана Шлепецького у збереженні та популяризації творчої спадщини закарпатських будителів – в цей період побачили світ впорядковані ним фундаментальні видання творів Олександра Павловича (Пряшів, 1955) та Івана Сільвая (Пряшів, 1957). Окрім цього в період 1945–1976 рр. Іван Степанович опублікував у чехословацькій та зарубіжній періодиці близько 200 наукових та науково-популярних статей з проблем історії і культури українців Закарпаття та Східної Словаччини, нарисів про життя та діяльність багатьох видатних постатей. Значна частина наукової спадщини І. Шлепецького досі залишається неопублікованою, це зокрема дослідження „Старинные народные песни Прашевского края” (882 сторінки машинопису), „За Родину” (про партизанський рух на Пряшівщині, 190 сторінок машинопису). Велике значення має також особистий архів Івана Степановича, зібраний протягом усього життя, в якому містяться рідкісні видання та документи з історії Закарпаття та Пряшівщини.

Іван Шлепецький помер у Празі 9 жовтня 1976 р., рівно півроку недоживши до свого 70-літнього ювілею.

КОСТЯНТИН КУЦОВ

Джерельні приписи:

1. Шлепецкий, И. С. Возрождение карпаторусского студенчества / И. С. Шлепецкий // Альманах общества к.с. Возрождение 1936 / сост. : И. Керча, р. Евреинов [и др.]. – Praha-Hostivař, 1936. – С. 71-75.
2. Шлепецкий, И. Иван Андреевич Поливка (По случаю 40-летней годовщины свободной и независимой деятельности Народного Совета в Свиднике) / Иван Шлепецкий // Дукля. – 1959. – № 1. – С. 98-100.
3. Шлепецкий, И. С. Из культурной поездки чсл. студентов по Карпатской Руси / И. С. Шлепецкий // Карпаторусс. голос. – 1933. – № 182. – С. 2-3.
4. Буковский, И. С. Маковица / И. С. Буковский // Альманах общества к.с. Возрождение 1936 / сост. : И. Керча, р. Евреинов [и др.]. – Praha-Hostivař, 1936. – С. 54-65.

5. Буковский, И. С. Памяти усопшего о. Ириня Ивановича Ханата / И. С. Буковский // Карпаторусс. голос. – 1934. – № 640. – С. 2.
6. Шлепецький, І. Тепле слово на прощання : [про А. Карабелеша] / Іван Шлепецький // Дукля. – 1964. – № 3. – С. 110-111.
7. Пряшевщина : историко-лит. сб. / глав. и отв. ред. И. С. Шлепецкий. – Прага : Хутор, 1948.
8. Бескід, Г. Др. Іван Шлепецький / Гавриїл Бескід // Русинський народний календар на рік 2002 / зост. А. Зозуляк. – Пряшів : Русин. оброда, 2001. – С. 70-71.
9. Ковач, А. Нестертий слід : [про І. С. Шлепецького] / Андрій Ковач // Дукля. – 1987. – № 3. – С. 69-71. : фото.
10. Шлепецький Іван : [лікар, історик л-ри, громад.-культ. діяч] // Красзнавчий словник русинів-українців: Пряшівщина / упоряд. Ф. Ковач. – Пряшів : Союз русинів-українців Словац. Республіки, 1999. – С. 382. : портр.
11. Magocsi, P. R. Shlepets'kyi, Ivan / Šlepecký Ivan / Paul Robert Magocsi // Encyclopedia of rusyn history and culture / editors : P. R. Magocsi and I. Pop. – Toronto-Buffalo-London : University of Toronto press, 2002. – p. 426.

КВІТЕНЬ: 13

ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ САБОВ

75-річчя від дня народження доктора
фізико-математичних наук,
заслуженого професора УжНУ (1937–2007)

13 квітня виповнюється 75 років з дня народження відомого фізика-теоретика, старійшини кафедри теоретичної фізики Ужгородського національного університету, заслуженого професора УжНУ, Соросівського професора, доктора фізико-математичних наук Василя Івановича Сабова.

Василь Іванович Сабов народився 13 квітня 1937 р. в с. Куштановиця Мукачівського району у простій селянській сім'ї. Навчався в початковій школі рідного села (1944–1949), семирічній школі сусіднього села Верхній Коропець (1949–1952), середній школі № 2 м. Мукачево (1952–1955), Мукачівському педагогічному училищі (1955–1957). Короткий час працював учителем початкових класів семирічної школи с. Пацканьово Ужгородського району. У 1957–1960 рр. навчався у Даугавпілському льотному училищі